

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI VE MESLEKİ BENLİK SAYGILARININ İNCELENMESİ

Arş. Gör. Durmuş ASLAN
Çukurova Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D.
e-mail: asland@cu.edu.tr

Doç. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL
Ankara Üniversitesi
Ev Ekonomisi Yüksekokulu
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü
e-mail: koksalaysel@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda birinci ve ikinci öğretim programlarında öğrenim görmekte olan toplam 120 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilere, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını değerlendirmek için Özgür (1994) tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği", mesleki benlik saygılarını değerlendirmek üzere Arıca (1999) tarafından geliştirilen "Arıca Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği" uygulanmıştır. Öğrencilere ilişkin bazı demografik bilgiler Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde Çift Yönlü Varyans Analizi (Anova) kullanılmıştır. Sonuçlar SPSS istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, devam edilen sınıf düzeyinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve mesleki benlik saygısından alınan puanlar üzerinde anlamlı farklılık yaratmadığı, öğretmenliği tercih nedeninin her iki ölçekten alınan puanlar üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Ayrıca, ailede öğretmen olmasının öğretmen adaylarının mesleki benlik saygısı üzerinde anlamlı farklılık yarattığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum, Mesleki Benlik Saygısı

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the preschool teacher candidates' attitudes towards profession and professional self-respect by considering the different variables. The sample of the research consists of 120 students having education in third and fourth years of the first and second program in the Department of Preschool Teacher Training of Education Faculty of Çukurova University. In order to evaluate the students' attitudes towards profession, "The Scale of Professional Attitude" developed by Özgür (1994), and in order to evaluate the students' professional self-respect "The Scale of Arıca Professional Self-Respect" developed by Arıca (2001) were used in the study. Some demographic variables about students were gained by using Personal Information Form. In the analyses of the data Variance Analysis test were used. The results have been

evaluated by the Social Sciences Statistical Program (SPSS). According to the results of the research, the reason of preference of Preschool Teacher Training Department causes statistically significant difference on the score that have obtained from The Scale of Professional Attitude and The Scale of Professional Self-Respect, while grade level of the participants do not cause any significant difference. In addition, having a teacher in the family results a statistically significant difference on their professional self-respect.

Key Words: Preschool Teacher Candidate, Attitude towards Professional, Professional Self-Respect

Meslek, toplumsal yaşamdaki işbölümü sonucu meydana gelen yaşamsal bir olgu olup, toplumsal yaşamın sürdürülmesinde önemlidir (Sönmez ve diğerleri, 2000). Birey toplum içinde mesleği aracılığıyla bir yer edinir, geçimini sağlar, geleceğini bu temel üzerine inşa eder. Aynı zamanda meslek bireyin kişiliğini ciddi anlamda etkiler. Benlik yapısıyla uyumlu bir meslek, bireyin benliğini güçlendirirken, benlik yapısıyla uyumlu olmayan bir meslek birey için ciddi sıkıntılar yaratır. Benzer şekilde, benliği ile uyumlu bir mesleğe sahip olan bireylerin daha başarılı ve verimli olmaları beklenirken, benliği ile uyumsuz bir mesleğe sahip olan bireylerin çatışma ve doyumumsuzluk yaşama olasılıkları oldukça yüksektir (Arıcak ve Dilmaç, 2003: 1).

Öğretmenlik mesleği, toplumsal yaşamın ve iş bölümünün bir sonucu olarak meydana gelen ve toplumsal yaşamın sürdürülmesinde oldukça önemli bir yere sahip olan mesleklerden biridir. Hızlı gelişim ve değişimin yaşandığı günümüzde tüm ulusların en büyük çabası, bu değişim sürecine ayak uydurabilecek yeterlilikte donatılmış, nitelikli bireyler yetiştirmektir. Bu amacı gerçekleştirmede en etkili araç eğitimidir ve öğretmenler bu etkili aracın önemli bir ögesini oluşturur (Kuran, 2002: 253). Eğitim programları, kullanılan yöntemler, araç-gereçler ne kadar iyi olursa olsun, eğer öğretmen yetersizse, çocukların eğitiminde başarılı olunması söz konusu değildir (Başal ve Taner, 2004:483).

Okul öncesi eğitimde, öğretmenin sahip olduğu nitelikler daha da önem kazanmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen, malzeme ve program kadar hatta daha fazla bir öneme sahiptir. Anne ve babasından ayrılıp okula gelen çocuğu ilk karşılayan ve çocukla gün boyu birlikte olan kişi öğretmendir (Oktay, 1999:218). Okul öncesi eğitim alanında görev yapan öğretmenler gün boyu, her an çocuklarla birlikte olan kişilerdir ve bu dönemdeki çocuklar kendileri ile iletişimde olan, kendi coşkularını paylaşan öğretmene güven duyarlar. Bu nedenle de okul öncesi öğretmenlerin çocuklarla iyi iletişim kurabilen bireyler olması büyük bir önem taşımaktadır (Poyraz ve Dere, 2001; Köksal Akyol ve Koçer Çiftçibaşı, 2005).

Anaokulunda günün büyük bir bölümünü öğretmenle geçiren çocuk öğretmenin tutum ve davranışlarını örnek alıp, onu taklit eder ve onun kişiliğini benimser. Bu durumda, okul öncesi öğretmenin kişilik özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları önem kazanmaktadır (Argun ve İkiz, 2003: 413). Çünkü öğretmenlerin mesleklerine karşı tutumları, öğretmenlik mesleğini başarılı bir biçimde yerine getirebilmelerinde büyük rol oynamaktadır (Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005: 471).

Öğretmenin mesleğinde başarılı ve verimli olmasında mesleğe karşı tutum kadar önemli olan bir diğer etken ise mesleki benlik saygısıdır. Mesleki benlik saygısı kısaca, bireyin tercih ettiği mesleğe karşı geliştirdiği değerlilik yargısı olarak ifade edilebilir (Arıca, 1999: 94). Mesleki benlik saygısı, bireyin kendi mesleğini ne kadar önemli ve değerli gördüğünü ortaya koyar. Mesleki benlik saygısı, mesleki uyum ve doyumun bir ön koşulu durumundadır (Arıca ve Dilmaç, 2003:1-2).

Ülkemizde, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile ilgili yapılan çalışmalar (Tanrıoğlu 1997; Üstün, 2005; Üstün, Erkan ve Akman, 2004; Argun ve İkiz, 2003; Zembat ve Bilgin, 1996; Erden, 1994) ve mesleki benlik saygısı ile ilgili yapılan çalışmalar (Arıca ve Dilmaç, 2003) incelendiğinde, çoğunlukla öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının araştırıldığı görülmektedir. Mesleki benlik saygısı üzerinde çalışmaların ise az olduğu dikkati çekmektedir.

Bu nedenlerden dolayı araştırma, okul öncesi öğretmenliği birinci ve ikinci öğretim programlarına devam eden üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve mesleki benlik saygılarının mesleği tercih nedeni, ailede öğretmen olup olmaması, devam edilen sınıf ve program türü değişkenlere göre incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini, 2005–2006 öğretim yılında Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı birinci ve ikinci öğretim programında öğrenim görmekte olan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi toplam 120 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada öğrencilere ait demografik bilgileri elde etmek için Kişisel Bilgi Formu, öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını ölçmek için Özgür (1994) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve öğrencilerin mesleki benlik saygılarını ölçmek için Arıca (1999) tarafından geliştirilen “Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Likert tipi bir ölçme aracı olan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği yirmisi olumlu ve onüçü olumsuz olmak üzere toplam otuzüç maddeden, yine likert tipi bir ölçme aracı olan Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği de ondördü olumlu ve onaltısı olumsuz olmak üzere toplam otuz maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler “Kesinlikle katılıyorum” 5, “Katılıyorum” 4, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 2 ve “Kesinlikle katılmıyorum” 1 olarak puanlanmıştır. Olumsuz maddelerde puanlama ters yönde yapılmıştır. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 165, en düşük puan 33, Mesleki Benlik Saygısı Ölçeğinden ise alınabilecek en yüksek puan 150, en düşük puan 30’dur. Ölçeklerden alınan puanların yüksek ya da düşük olması o ölçekte ölçülen özelliğin katılımcı da yüksek ya da düşük olduğunu göstermektedir. Veriler 2005-2006 öğretim yılı bahar döneminde Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim dalı birinci ve ikinci öğretim

programına devam eden 3. ve 4. sınıf öğrencilerine ölçeklerin uygulanması ile elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma sonrasında elde edilen veriler SPSS 11.5 paket programına aktarılmış ve alt amaçlar doğrultusunda analizler yapılmıştır. Gruplararası iki faktörün bir bağımlı değişken üzerindeki ortak etkisini eş zamanlı olarak test etmek için İki Faktörlü Anova tekniği kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2002).

Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mesleki benlik saygılarının mesleği tercih nedeni, ailede öğretmen olup olmaması, devam edilen sınıf ve program türü değişkenleri açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Birinci ve İkinci Öğretime Devam Eden Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Mesleki Benlik Saygılarına İlişkin Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

ÖĞRETİM TÜRÜ VE SINIF	N	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM		MESLEKİ BENLİK SAYGISI	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S
BİRİNCİ ÖĞRETİM					
3.Sınıf	30	130.33	13.50	116.46	17.83
4.Sınıf	30	132.60	13.02	112.63	20.95
İKİNCİ ÖĞRETİM					
3.Sınıf	30	137.06	15.03	120.13	22.06
4.Sınıf	30	132.90	14.19	116.46	18.94
TOPLAM					
3.Sınıf	60	133.70	14.57	118.30	19.99
4.Sınıf	60	132.75	13.50	114.55	19.90
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI		ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM		MESLEKİ BENLİK SAYGISI	
		F	P	F	P
Öğretim Türü		1.90	.17	1.05	.307
Sınıf Düzeyi		.13	.71	1.05	.307
Öğretim Türü*Sınıf Düzeyi		1.59	.21	.001	.982

Birinci ve ikinci öğretime devam eden okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre mesleğe yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarına ilişkin puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur. Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanlar incelendiğinde, birinci öğretime devam eden üçüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının 130.33,

dördüncü sınıf öğrencilerin puan ortalamalarının 132.6, ikinci öğretime devam eden üçüncü sınıf öğrencilerin puan ortalamalarının 137.06 ve dördüncü sınıf öğrencilerinin puanların puan ortalamalarının 132.9 olduğu görülmektedir. Yapılan varyans analizi devam edilen öğretim türü*sınıf düzeyi interaksyonun Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum puanları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır ($F(3,1) = 1.59$; $p>0.05$).

Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği'nden alınan puanlar incelendiğinde ise, birinci öğretime devam eden üçüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının 116.46, dördüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının 112.63; ikinci öğretime devam eden üçüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının 120.13, dördüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının ise 116.46 olduğu belirlenmiştir. Yapılan varyans analizi sonucunda öğretim türü*sınıf düzeyi interaksyonun Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği'nden alınan puanlar üzerinde istatistiksel açıdan önemli bir farklılığa neden olmadığı görülmüştür ($F(3,1) = .001$, $p>.05$).

Birinci öğretim ve ikinci öğretimde okuyan öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygıları arasında fark olmadığı saptanmıştır. Her iki öğretim programında da aynı ders programının verilmesi ve bu derslerin içeriklerinin aynı olması nedeniyle her iki programda da okuyan öğretmen adaylarının puanları arasında fark çıkmamış olabilir. Ayrıca, öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygıları üzerinde sınıf değişkeninin herhangi bir farklılığa neden olmadığı bulunmuştur. Eğitim fakültelerinin okul öncesi öğretmen yetiştiren programlarında, Köksal Akyol ve Koçer Çiftçi (2005) tarafından da belirtildiği gibi, birinci ve ikinci yılda çoğunlukla çocuk gelişimine yönelik teorik dersleri (Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi, Çocukta Oyun Gelişimi, Çocukta Hareket Gelişimi ve Eğitimi, Çocukta Dil ve Kavram Gelişimi) bulunmakta, bu dersler aracılığıyla öğretmen adaylarının okula başladıkları ilk iki yıl içinde gerekli teorik bilgileri edinmeleri sağlanmaktadır. Ancak son iki yıl içerisinde anaokullarında uygulama yapmaya yönelik derslerin yoğun olduğu görülmektedir. Uygulamaya yönelik olan dersler aracılığı ile öğretmen adayları mesleklerini daha yakından tanıma şansına sahip olmaktadır. Bu nedenle üç ve dördüncü sınıfların her iki ölçekten aldıkları puanlar arasındaki fark çıkmamış olmasının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Birinci ve İkinci Öğretime Devam Eden Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Ailelerinde Öğretmen Olup Olmamasına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Mesleki Benlik Saygılarına İlişkin Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

ÖĞRETİM TÜRÜ VE AİLEDE ÖĞRETMEN	N	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM		MESLEKİ BENLİK SAYGISI	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S
BİRİNCİ ÖĞRETİM					
Öğretmen Var	31	131.70	13.02	118.83	18.16
Öğretmen Yok	29	131.20	13.62	109.96	19.92
İKİNCİ ÖĞRETİM					
Öğretmen Var	28	136.32	13.45	124.42	16.04
Öğretmen Yok	32	133.81	15.74	112.93	22.60
TOPLAM					
Öğretmen Var	59	133.89	13.31	121.49	17.27
Öğretmen Yok	61	132.57	14.70	111.52	21.24
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI		ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM		MESLEKİ BENLİK SAYGISI	
		F	P	F	P
Öğretim Türü		1.97	.162	1.45	.231
Ailede Öğretmen Olması		.34	.558	8.21	.05
Öğretim Türü*Ailede Öğretmen Olması		.15	.697	.13	.731

Tablo 2'de görüldüğü gibi, birinci öğretime devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde, ailesinde öğretmen olanların puan ortalamasının 131.7, ailesinde öğretmen olmayanların 131.2; ikinci öğretime devam öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde ise ailesinde öğretmen olanların puan ortalamasının 136.32, ailesinde öğretmen olmayan öğrencilerin puan ortalamasının 133.81 olduğu belirlenmiştir. Yapılan varyans analizi sonucunda devam edilen öğretim türü*ailede öğretmen olup olmaması interaksyonun öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır (F(3,1)=.15, p>.05).

Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği'nden alınan puanlar incelendiğinde, hem birinci öğretime devam eden hem de ikinci öğretime devam eden öğrencilerden ailelerinde öğretmen olanların aldıkları puanların (birinci öğretim, \bar{X} =118.83; ikinci öğretim, \bar{X} =124.42), ailesinde öğretmen olmayan öğrencilerin aldıkları puanlardan (birinci öğretim, \bar{X} =109.96; ikinci öğretim, \bar{X} = 112.93) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan varyans analizi sonucunda, ailede öğretmen olma durumunun okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları üzerinde ailesinde öğretmenler olanlar lehine anlamlı bir farklılık yarattığı belirlenmiştir (F(3,1)=8.21, p<.05). Öğrenim türünün (F(3,1)=1.45, p>.05) ve öğretim türü*ailede öğretmen olup

olmaması interaksiyonun mesleki benlik saygısı üzerinde herhangi bir farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir ($F(3,1)=.13, p>.05$).

Ailelerinde öğretmen olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, ailelerinde öğretmen olmayanlara göre farklılık gösterebileceği düşünülebilir. Ancak Türkiye’de ailede öğretmen olarak çalışan birisi olsun yada olmasın genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir bakış açısı söz konusudur. Toplum içinde genellikle öğretmenlik saygıdeğer bir meslek olarak algılanmaktadır. Bu nedenle de ailesinde öğretmen olan ve olmayan öğretmen adayların öğretmenlik mesleğine yönelik puanları arasında farklılık bulunmamış olabilir. Öte yandan, araştırmada mesleki benlik saygısı açısından ailelerinde öğretmen olanlar lehine bir farklılık olduğu bulunmuştur. Ailede öğretmen olması bireylerin öğretmenlik mesleğini seçmelerinde etkili bir unsur olabilir. Eğer bu tür bir etkilenme söz konusu ise öğretmen adaylarının ailelerindeki öğretmenleri model almış olabilecekleri düşünülebilir. Bu durumda ailelerinde öğretmen olan öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının yüksek olması beklenen bir durum olarak kabul edilebilir.

Tablo 3. Birinci ve İkinci Öğretime Devam Eden Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Nedenlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Mesleki Benlik Saygılarına İlişkin Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

ÖĞRETİM TÜRÜ VE ÖĞRETMENLİĞİ TERCİH NEDENİ	N	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM		MESLEKİ BENLİK SAYGISI	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S
BİRİNCİ ÖĞRETİM					
Öğretmen Olma İsteği	34	136.61	13.91	124.44	16.71
Diğer (Aile İsteği, İş garantisi)	26	124.73	8.53	101.61	14.53
İKİNCİ ÖĞRETİM					
Öğretmen Olma İsteği	35	140.02	12.69	125.20	16.33
Diğer (Aile İsteği, İş garantisi)	25	127.92	14.50	108.64	22.06
TOPLAM					
Öğretmen Olma İsteği	69	138.34	13.32	124.82	16.40
Diğer (Aile İsteği, İş garantisi)	51	126.29	11.82	105.05	18.76
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI					
		ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM		MESLEKİ BENLİK SAYGISI	
		F	P	F	P
Öğretim Türü		1.97	.118	1.46	.238
Tercih Nedeni		26.13	.001	37.39	.001
Öğretim Türü*Tercih Nedeni		.002	.784	.94	.332

Birinci ve ikinci öğretime devam eden okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih nedenlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları

ve mesleki benlik saygılarına ilişkin Anova sonuçları Tablo 3'de görülmektedir. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde, gerek birinci öğretimde gerekse ikinci öğretimde, öğretmen olma isteği ile bu bölümü tercih eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanlarının (Birinci öğretim, $\bar{X} = 136.61$; ikinci öğretim, $\bar{X} = 140.02$), aile isteği ve iş garantisi ile tercih eden öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda, tercih nedenin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde, öğretmen olma isteğiyle bu bölümü tercih edenler lehine istatistiksel olarak önemli bir farklılık yaratırken ($F(4,1) = 26.13$, $p < 0.01$), öğretim türünün ve öğretim türü ile tercih nedeni interaksyonunun anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir ($F(4,1) = .002$, $p > .05$).

Öğrencilerin mesleki benlik saygısından aldıkları puanlar incelendiğinde de, öğretmen olma isteği ile öğretmenliği tercih eden öğrencilerin puanlarının (birinci öğretim, $\bar{X} = 124.44$; ikinci öğretim, $\bar{X} = 125.20$) her iki öğretim türünde de aile isteği ve iş garantisi ile tercih eden öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda, tercih nedenin mesleki benlik saygısı üzerinde, öğretmen olma isteğiyle bu bölümü tercih edenler lehine istatistiksel olarak önemli bir farklılık yaratırken ($F(4,1) = 37.39$, $p < 0.01$), öğretim türü ile tercih nedeni interaksyonunun anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir ($F(4,1) = .94$, $p > .05$).

Öğretmenlik mesleğine yönelik yapılmış bazı araştırmalarda da, tercih nedeninin mesleğe yönelik tutumu etkilediği ve mesleğini isteyerek seçen bireyin öğretmenlik mesleğine bakış açılarının daha olumlu olduğu bulunmuştur (Zembat ve Bilgin, 1996; Üstün vd., 2004; Üstün, 2005). Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme ya da kendi isteği olmadan ailenin isteği ya da iş garantisi olur gibi nedenlerden dolayı seçme bireylerin mesleklerini algılamaları üzerinde etkili olabilmektedir. Mesleği kendi isteği dışında başka nedenlerden dolayı tercih edenlerin mesleğe yönelik tutumlarının ve mesleki benlik algılarının daha düşük olmasının olağan bir durum olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın sonucunda, devam edilen sınıf düzeyinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve mesleki benlik saygısından alınan puanlar üzerinde anlamlı farklılığa neden olmadığı, öğretmenliği tercih nedeninin her iki ölçekten de alınan puanlar üzerinde anlamlı farklılık yarattığı saptanmıştır. Ayrıca, ailede öğretmen olmasının öğretmen adaylarının mesleki benlik saygısı üzerinde anlamlı farklılık yarattığı belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda bazı önerilerde bulunulabilir;

- Öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir tutum ve mesleki benlik saygısı oluşturmaları konusunda destek olunabilir.
- Okul öncesi öğretmenliği mesleğine karşı daha olumlu bir tutum ve mesleki benlik saygısı oluşması için mesleğin sosyal ve ekonomik koşulları daha iyi hale getirilebilir.
- Araştırmada Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğretmen adayları ile

çalışılmıştır. Daha büyük bir örneklem üzerinde benzer çalışmalar planlanabilir.

Kaynaklar

- Argun, Y. ve İkiz, E. 2003. Okul Öncesi Öğretmenliği Programının Öğrencilerin Mesleki Tutum ve Algılarına Etkilerinin İncelenmesi. OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı. 8-11 ekim 2003 Kuşadası /Türkiye, bildiri kitabı 3, s.412-429. Ya-Pa Yayıncılık. İstanbul.
- Arıca, T. 1999. Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik ve Mesleki Benlik Saygısının Geliştirilmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Arıca, T. ve Dilmaç, B. 2003. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Bir Takım Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt:3, Sayı:1
- Başal, H. A. ve Taner, M. 2004. Okul Öncesi Eğitimi Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle Mezun Oldukları Lise Türü ve Mezuniyet Dereceleri Arasındaki İlişki. OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı. 8-11 ekim 2003 Kuşadası /Türkiye, bildiri kitabı: 2, s.482-489. Ya-Pa Yayıncılık. İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. 2002. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pagema Yayıncılık. Ankara
- Erden, M. 1994. Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Sertifikası Derslerine ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını.1. Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiriler Cilt: 1. Çukurova Üniversitesi Basımevi. S.170-176. Adana.
- Erdem, A.R., Gezer, K. ve Çokadar, H. 2005. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı.471-477. 28-30 Eylül 2005. Denizli
- Köksal Akyol, A. ve Koçer Çiftçi, H. 2005. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Empatik Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi [The Determination of the Empathy Skills of Early Childhood Teacher Candidate]. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 21:13-23.
- Kuran, K. 2002. Öğretmenlik Mesleği. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (ed. Türkoğlu,A.). Mikro Yayıncılık. Ankara
- Oktay, A. 1999. *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. Epsilon Yayıncılık. İstanbul.
- Özgür, F.N. 1994. Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul
- Poyraz, H. ve Dere, H. 2001. *Okulöncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Sönmez,V., Senemoğlu, N., Alkan, C., Bircan, I., Karakütük, K. ve Yanpar, T. 2000. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Anı Yayıncılık. Ankara

- Tanrıoğen, A.1997. Buca Eğitim Fakóltesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi. Sayı 3, s.55-58*
- Üstün, E., Erkan, S. ve Akman, B. 2004. Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı:10*
- Üstün, A. 2005. Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı. 447-451. 28-30 Eylül 2005. Denizli
- Zembat, R. ve Bilgin, H. 1996. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi. II .Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri. M. U. Atatürk Eğitim Fakóltesi. 18-20 Eylül. İstanbul